

Våpenforskriften § 9 – et knivforbud til besvær

Advokat Pål S. Jensen

Pål S. Jensen er advokat i Zenit advokater AS i Tønsberg. Eksamen fra Politiskolen 1989 og cand. jur., UiO 1999. Han har blant annet vært ansatt som vitenskapelig assistent på Nordisk institutt for sjørett, Universitetet i Oslo og dommerfullmektig.¹ E-post: psj@zenitadvokater.no

Sammendrag

Etter våpenforskriften § 9 er visse knivtyper forbudt, blant annet stiletter og springkniver. Forfatteren mener forbudet er uklart, særlig etter Borgarting lagmannsretts dom av 4. desember 2017 (LB-2017-24663), og at det etter denne dommen har fått et utilsiktet og uhensiktsmessig nedslagsfelt, særlig ved at stilettbegrepet er tolket utvidende. Forfatteren stiller seg også tvilende til hvorvidt tolkingsresultatet tilfredsstillende analogiforbudet som følger av Grunnloven § 96 og EMK artikkel 7.

Nøkkelord: våpenforskriften, straffeloven § 189, legalitetsprinsippet, kniv, stilett

1. Innledning

Etter straffeloven § 189 er det straffbart å bære kniv på et offentlig sted med mindre det skjer i forbindelse med «arbeid, friluftsliv eller et annet aktverdig formål». I tillegg er det etter våpenforskriften § 9 forbudt å erverve, eie eller inneha visse knivtyper. Det er dette sistnevnte forbudet som er temaet for denne artikkelen. Og om dette forbudet var uklart tidligere, så er det neppe mindre uklart etter lagmannsrettsdommen i 2017.

2. Generelt om knivforbudet i våpenforskriften § 9

Etter våpenloven § 6 a kan Kongen bestemme at det skal være «forbudt å importere, omsette eller eie enkelte typer våpen [...], herunder våpen eller lignende som ikke faller inn under § 1.» Et slikt forbud er gitt ved våpenforskriften § 9:

«Det er forbudt å erverve, eie eller inneha elektrosjokkvåpen, pepperspray og andre selvforsvarsmidler med tilsvarende virkning, springkniver, batangakniver, stiletter, slåsshansker, batonger, karatepinner, kastestjerner, blåserør for utskyting av piler eller andre gjenstander, spretterter eller andre tilsvarende særlig farlige gjenstander uten aktverdig formål og som fremstår som voldsprodukter.»

Hva gjelder kniver er forbudet regelteknisk utformet slik at det rammer tre knivtyper: springkniver, batangakniver og stiletter. I tillegg kan en kniv være forbudt etter «sekkebestemmelsen» som fremgår av det siste alternativet. Jeg vil nedenfor nøye meg med å behandle forbudet mot springkniver og stiletter samt kort berøre sekkebestemmelsen, under punkt 5 nedenfor.

---

¹ Forfatteren har ikke hatt noe med rettssaken å gjøre, men skriver av faglig interesse.

I våpenlovens forarbeider påpeker Justis- og politidepartementet at hjemmelbestemmelsens formål var å kunne fjerne våpen fra markedet som

«åpenbart ikke tjener noe fornuftig formål, men som kan utgjøre helt spesielle risikomomenter. [...] Ved en slik bestemmelse vil man ha den tilstrekkelige fleksibilitet til f.eks. uttrykkelig å forby våpentyper som representerer spesielle farer eller skaper utrygghet, uten at de dekker noe fornuftig behov.»² (Understreket her.)

I proposisjonens kommentarer til de enkelte lovbestemmelsene heter det tilsvarende:

«Bestemmelsen tar sikte på å gi en klar hjemmel for å nedlegge forbud mot våpen- og ammunisjonstyper som ikke bør finnes i det private marked. Dette kan f.eks. gjelde våpentyper av militær karakter, eller ammunisjon som ikke har noen fornuftig sivil anvendelse, og som representerer spesielle faremomenter.»³ (Understreket her.)

I Politidirektoratets rundskriv RPOD-2009-9 kommenteres det at forbudet i våpenforskriften § 9 er en

«gjeninnføring av forbudet som var inntatt i den tidligere forskrift om forbud mot voldsprodukter. Med voldsprodukt menes et produkt som er utformet eller kan omformes slik at det kan brukes i voldelig sammenheng og lett medføre helseskade. Produktet har primært ikke noe legalt praktisk formål. Bakgrunnen for forbudet er at disse redskapene ikke dekker noe legitimt behov, samtidig som det er på det rene at de ikke sjelden blir benyttet i forbindelse med straffbare handlinger.»

Det er verdt å merke seg at de nevnte knivtypene kategorisk er forbudt, og det er for disses vedkommende ikke et spørsmål om de har et aktverdig formål. Følgelig blir det også av stor interesse å avklare disse begrepene.

3. Forbudet mot springkniver

3.1. Hva er en springkniv?

Forskriften har ingen legaldefinisjon og begrepet må dermed fastlegges etter alminnelig språkbruk. I Bokmålsordboka er springkniv beskrevet som en «kniv med blad som spretter ut når en trykker på en knapp». På Wikipedia beskrives typen som en kniv som

«er utformet slik at bladet er skjult inni grepet og kommer automatisk ut ved å trykke eller skyve på en knapp. Bladet kan komme ut enten sideveis (hengslet som en foldekniv) eller direkte rett ut av enden på grepet.»

Kniver hvor bladet kommer ut automatisk ved å aktivisere en knapp, enten rett ut eller sideveis som en foldekniv, omfattes da av ordlyden. Også bestemmelsens siste alternativ,

---

² Ot.prp.nr.74 (1996-1997) Om lov om endringer i lov 9. juni 1961 nr. 1 om skytevåpen og ammunisjon m.v., under punkt 7.2 på s. 19.

³ Ot.prp.nr.74 (1996-1997), punkt 8, på s. 29.

hvor det heter andre «tilsvarende særlig farlige gjenstander uten aktverdig formål og som fremstår som voldsprodukter», kan kaste lys over tolkingen.

Det er rimelig å anta at tanken opprinnelig var å ramme de klassiske springknivene, som var konstruert for å skade mennesker. Disse kjennetegnes ikke bare funksjonelt av åpningsfunksjonen, men også at de har tynne knivblad beregnet for å stikke. Som følge av dette kan man hevde at disse knivene nettopp representerer en spesiell fare og «utrygghet, uten at de dekker noe fornuftig behov», slik det er fremholdt i lovens forarbeider.⁴ Springkniv heter «switchblade» på engelsk og gjør man et bildesøk på Google med søkeordene «classic switchblade», så er det denne slike kniver man vil få bilde av:

3.2. Hva med foldekniver med fjærassistert åpning – er det en springkniv?

En ny foldeknivtype med fjærassistert åpning ble utviklet i 1995. Denne foldeknivtypen åpnes ved at bladet skyves ut med fysisk kraft, gjerne med tommelen. Når bladet delvis er åpnet manuelt, gjerne om lag 45°, så aktiveres ei fjær som overtar den siste delen av åpningen. På engelsk kalles disse knivene gjerne «assisted-opening» eller «spring assisted».⁵ Spørsmålet er da om denne knivtypen også rammes av springknivforbudet.

3.2.1. Borgarting lagmannsretts dom av 4. desember 2017

Borgarting lagmannsrett besvarte dette bekreftende i en dom av 4. desember 2017 (LB-2017-24663).⁶ Saken gjaldt et enkeltpersonforetak som var ilagt bot for import av 18 kniver fra USA. Lagmannsretten kom til at 10 av disse knivene var ulovlige, hvorav noen ble ansett for å være stiletter, to knivtyper med fjærassistert åpning ble ansett for å være springkniver og to beltespennekniver ble ansett for å være gjenstander uten aktverdig formål og som framsto som voldsprodukter.

To knivtyper var foldekniver med fjærassistert åpning. At knivene har fjærassistert åpning sier for øvrig ingenting om bladets form og knivens utforming ellers. Slike kniver kan dermed lages i et utall varianter. Åpningsfunksjonen er i dommen beskrevet slik:

«Det vil si at knivbladet, ved tilførsel av en viss manuell kraft på en tapp som er en slags forlengelse av bladet, spretter ut ved hjelp av en mekaniske [sic] i kniven. Dette skiller seg noe fra en tradisjonell springkniv, hvor det er tale om en utløserknapp på skaftet, og hvor det ikke er nødvendig å tilføre noe manuell kraft.»

⁴ Ot.prp.nr.74 (1996-1997) Om lov om endringer i lov 9. juni 1961 nr. 1 om skytevåpen og ammunisjon m.v., under punkt 7.2 på s. 19.

⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Assisted-opening_knife

⁶ Ved Høyesteretts ankeutvalgs beslutning HR-2018-424-U av 6. mars 2018 ble anken ikke tillatt fremmet.

Lagmannsretten – som tingretten – kom til at «det avgjørende for om en kniv regnes som en springkniv må være funksjonen, og ikke hva slags teknisk løsning som er valgt.»⁷ Man kan stille seg kritisk til dette resonnementet, og at funksjonen alene skal være det avgjørende kriteriet. Etter mitt syn overser man da andre tolkingsfaktorer som tilsier et annet resultat.

3.2.2. Ordlyd, forarbeider, formålsbetraktninger og reelle hensyn

Både ordlyd, lovforarbeider, formålsbetraktninger og reelle hensyn taler etter mitt syn mot å generelt anse foldekniver med fjærassistert åpning som en springkniv. Hva gjelder ordlyden kan det sies at den er såpass vag et den i utgangspunktet også rammer en kniv hvor bladet delvis åpnes med en fjær. Dersom begrepet derimot tolkes kontekstuellet kan det imidlertid tilsie en innskrenkende tolking. I siste alternativ vises det til «andre tilsvarende særlig farlige gjenstander uten aktverdig formål og som fremstår som voldsprodukter». Dette er i tråd med hva lovgiver ville ramme med forskriftshjemmelen, nemlig å «fjerne våpen [...] som åpenbart ikke tjener noe fornuftig formål, men som kan utgjøre helt spesielle risikomomenter».⁸

Ser man på forarbeidene som belyser forbudets formål, vil det neppe være slik at det å utstyre en foldekniv med en fjær som letter åpningen, automatisk vil representere noe spesielt faremoment. Det er heller ikke slik at fjærassistert åpning mangler «noen fornuftig sivil anvendelse», tvert imot. En slik fjærassistert åpning innebærer at kniven enklere kan åpnes, og da særlig med én hånd. Dette er meget praktisk og har åpenbart et nytteformål. Dette fordi en hånd gjerne er opptatt med et annet gjøremål, typisk å holde emnet som skal bearbeides med kniven. Videre gjelder dette ikke minst i en nødsituasjon, hvor den ene armen kan være hemmet.

Det er også vanskelig å se noen rimelig og fornuftig grunn til generelt å forby foldekniver med fjærassistert åpning. Knivtypen er ikke farligere enn en annen kniv og åpnes ikke nevneverdig raskere enn en vanlig foldekniv. Jeg kan heller ikke se at åpningen i seg selv kan skape utrygghet eller utgjøre noe spesielt risikomoment. Også reelle hensyn taler derfor mot å forby slike kniver.

Formålet bak forbudet må, i tråd med ordlyden, lovforarbeidene og Politidirektoratets rundskriv 2009/9, være å ramme voldsprodukter som primært ikke har noe legalt praktisk formål, og som «ikke dekker noe legitimt behov» og som ikke sjelden blir benyttet i forbindelse med straffbare handlinger. Dette kan åpenbart ikke *generelt* innvendes mot foldekniver med fjærassistert åpning.

Både ordlyden, lovforarbeidene, formålsbetraktninger og reelle hensyn tilsier derfor, etter min mening, at foldekniver med fjærassistert åpning, ikke bør anses som springkniver i forskriftens forstand.

---

⁷ Inntrøndelag tingretts dom av 22. oktober 2012 er i samme retning.

⁸ Ot.prp.nr.74 (1996-1997) Om lov om endringer i lov 9. juni 1961 nr. 1 om skytevåpen og ammunisjon m.v., under punkt 7.2 på s. 19.

3.2.3. Legalitetsprinsippet etter Grunnloven § 96 og EMK artikkel 7

Tolking av straffebestemmelser må videre skje med Grunnloven § 96 og EMK artikkel 7 som bakteppe, og straffansvar skal ha klar hjemmel i lov. I Rt. 2009 s. 780 avsnitt 21 fremholder Høyesterett at etter EMDs praksis oppstiller EMK artikkel 7 også

«krav om at lovbrudd må være klart definert ved rettsregler som er tilgjengelige for allmennheten, og forbyr at straffebestemmelser blir tolket utvidende eller analogisk til skade for tiltalte».

Med dette peker Høyesterett på legalitetsprinsippet to sider: klarhetskravet og analogiforbudet. Det første stiller krav om en presis gjerningsbeskrivelse for å danne grunnlag for en straffedom. Det siste forbyr utvidende eller analogisk tolking hvor ordlyden ikke rammer handlingen. Det er også en alminnelig oppfatning at nyere høyesterettspraksis innebærer en innstramning av legalitetsprinsippet slik det følger av Grunnloven § 96 og EMK artikkel 7.⁹

Etter mitt syn er det diskutabelt om forskriften oppstiller noe «klart» forbud mot foldekniver med fjærassistert åpning. Særlig gjelder dette når man sammenholder ordlyden med de øvrige tolkingsfaktorer. Dette innebærer at så lenge kniven ellers mangler utseendet og funksjonaliteten til en klassisk springkniv, typisk ved å mangle et smalt stikkblad, så er det ikke nærliggende å anse foldekniver med fjærassistert åpning som en springkniv.

Dette tolkingsspørsmålet må snarere undergis en bredere vurdering enn til et isolert spørsmål om funksjon. Etter nyere høyesterettspraksis er det også grunnlag for hevde at tolking av straffebud i slike tilfeller bør skje med den alminnelige rettsstridsreservasjonen som bakteppe. I tvilstilfeller bør det da være mest nærliggende å tolke et straffebud innskrenkende, sml. Rt. 2008 s. 1491 avsnitt 14.¹⁰

Etter dette er det, etter mitt syn, ikke rettslig grunnlag for generelt å tolke forbudet mot springkniver til også å skulle omfatte foldekniver med fjærassistert åpning.

I USA er springkniver ulovlig å importere og omsette mellom statene siden 1958 etter den føderale «Switchblade Knife Act (15 U.S.C. §§1241-1245). Imidlertid er det presisert (Amendment 1447 to 15 U.S.C. §1244) at forbudet ikke rammer “spring-assist or assisted-opening knives (i.e. knives with closure-biased springs that require physical force applied to the blade to assist in opening the knife)”

4. Forbudet mot stiletter

4.1. Hva er en stilet?

Heller ikke stilet har noen legaldefinisjon og begrepet må i utgangspunktet forstås i tråd med alminnelig språkbruk. Imidlertid har Politidirektoratet i rundskriv uttalt seg om

⁹ Se Rt. 2014 s. 238 avsnitt 15 og Thomas Frøberg, «Nyere praksis om det strafferettslige legalitetsprinsippet», *Jussens Venner* 2015 s. 46 (på s. 48) med videre henvisninger.

¹⁰ Se også Frøberg, (2015) s. 46 (på s. 67 mot slutten).

forståelsen, noe jeg kommer tilbake til nedenfor under punkt 4.2. I Store norske leksikon er stilett definert slik:¹¹

«Stilett, en dolk med smalt blad ofte med tre- eller firkantet tverrsnitt. Stammer fra ridderdolken misericordia (barmhjertighet) som ble brukt til å gi motstanderen nådestøtet. Alminnelig i Italia på 1500-tallet.»

I Wikipedia er stilett tilsvarende beskrevet på denne måten¹²:

«Stilett (fra tysk via italiensk, stilo, «dolk, griffel») er et bajonettlignende blankvåpen med et langt og tynt knivblad, hovedsakelig beregnet som et våpen for å stikke med. Stiletten er som oftest slank og med en klinge med et trekantet tverrsnitt, uten at sistnevnte er en nødvendighet. Stiletten har ikke knivegg slik dolker og kniver har, og er derfor ikke egnet til å kutte med. Etersom bladet er tynn som en nål er det liten friksjon når det stikkes inn i en motstander eller offer, noe som også gjør at det kan trenge dypt inn. En stilett er tidvis omtalt som en dolk, men de fleste stiletter er ikke formgitt til å kunne skjære eller kutte med, kun stikke med. En form for sko eller støvletter for kvinner er karakterisert av en tynn stiletthæl, både for dens likhet med våpenet, og den felles opprinnelse i Italia.»

I Wikipedia er det for øvrig inntatt dette bildet av en stilett:

Bokmålsordboka hadde inntil nylig en avvikende definisjon. Her var «stilett» beskrevet som en «liten, spiss dolk». Dette var ikke dekkende, og definisjonen er etter dette endret. Nå heter det at stilett er en dolk «med smalt blad med tre- eller firkantet tverrsnitt». I Wikipedia er dolk beskrevet som¹³

«en type kniv begregnet [sic!] til kamp, normalt med egg på begge sider av bladet. Dolken er en mellomting mellom en kniv og et sverd og ble opprinnelig brukt som støtvåpen i nærkamp. Seinere er den også blitt båret som pyntegjenstand eller paradevåpen til gallauniform.»

---

¹¹ <https://snl.no/stilett>

¹² <https://no.wikipedia.org/wiki/Stilett>

¹³ <https://no.wikipedia.org/wiki/Dolk>

Videre heter det at uttrykket *dolk* vanligvis

«blir brukt om kniver som har en skarp egg på begge sider i bladets fulle lengde, ofte vil bladet være symmetrisk langs lengdeaksen. [...] Fordi dolken har egg på begge sider av bladet er det mulig å kutte motstanderen både oppover og nedover, og stikke direkte i motstanderen. Blant dolkene som ikke passer til denne beskrivelsen er de tradisjonelle arabiske *janbiya*, som har krumt blad, *pesh-kabz* og den skotske *dirken* er dolker med bare en egg, mens *stiletto* er symmetrisk, men har ikke egg i det hele tatt. Alle dolker er imidlertid laget for å brukes som et støtvåpen.»¹⁴

Slik beskrives dolken som en relativt lang kniv med tveegget blad beregnet som stikkvåpen. Det er også interessant å merke seg at det samme sted fremgår at *stiletten* – «*stiletto*» – beskrives som «symmetrisk» og *uten* egg.

Oppsummert er *stiletten* et støt- og stikkvåpen med en slank og tynn klinge og uten knivegg.

4.2. Definisjonen i Politidirektoratets rundskriv 2009/9

Begrepet 'stilet' er behandlet i Politidirektoratets rundskriv 2009/9, og her heter det i punkt 2.5.1:

«Med *stilet* forstår departementet et spisst stikkvåpen med tynn klinge, mest typisk med trekantet eller firkantet tverrsnitt. Ved den konkrete rettsanvendelse, hvor det blant annet blir å legge vekt på vedkommende gjenstands egenskaper, så som utseende, karakter av stikkvåpen m.v., vil også lignende gjenstander, f.eks. med rund klinge, kunne bli å anse som *stilet* i våpenlovens forstand.»

Dette er dekkende holdt opp mot tradisjonell forståelse av begrepet. I rundskrivet nøyer man seg imidlertid ikke med dette, men fortsetter:

«Justisdepartementet har i konkrete saker lagt til grunn at dolker skal betraktes som *stiletter*. Dette gjelder ikke bredbladede kastekniver. Det antas videre at tradisjonelle dykkerkniver ikke kan betraktes som *stiletter*. Bajonetter anses heller ikke for å være «*stilet*» i våpenlovens forstand.»¹⁵

Med dette bærer det galt av sted: At «dolker skal betraktes som *stiletter*», rett nok med unntak for «bredbladede kastekniver», «tradisjonelle dykkerkniver», og bajonetter, er en utvidende tolking av begrepet *stilet* som ikke er holdbar. Regelen blir etter dette helt u håndterlig: Med rundskrivet skal også dolker anses som *stiletter* med mindre man står overfor en bredbladet kastekniv, tradisjonell dykkerkniv eller en bajonett. Til dette kan det sies at verken dykkerkniver eller bajonetter normalt vil være dolker. Dette fordi disse knivene vanligvis ikke er tveeggede i bladets fulle lengde. Uansett blir dette en merkelig

---

¹⁴ Og som Wikipedia selv skriver om den skotske *dirken*, så har den i «motsetning til vanlige dolker» bare én egg «og er derved strengt talt en kniv, ikke en *dolk*».

¹⁵ Rundskrivet er på dette punktet høyst uklart. For eksempel er tradisjonell dykkerkniv et upresist begrep. Og hva er en bredbladet kastekniv? Og hva er den legislative begrunnelsen for å unnta en bajonett?

regelkonstruksjon som verken fremstår som legislativt velbegrunnet eller gir forutberegnelighet.

Det må være på det rene at språklig sett så er ikke en dolk nødvendigvis en stilett. En slik forståelse av forskriften vil være å anvende loven i strid med en naturlig forståelse av ordlyden, og da i strid med analogiforbudet etter Grunnloven § 96 og EMK artikkel 7. Vil man forby dolker så må man gjøre nettopp det, og ikke ved å definere dolker som stiletter i rundskriv.

4.3. Stilettbegrepet i Borgarting lagmannsretts dom LB-2017-24663

I den nevnte sak for Borgarting lagmannsrett ble det, med henvisning til ovenstående uttalelser i rundskrivet, påstått at to kniver ble rammet av forbudet mot stiletter. De er avbildet i dommen:

Disse ble av retten beskrevet som nokså «små kniver med tveegget blad. Holdes mellom peke- og langfinger». Retten viste så til Bokmålsordboka¹⁶, og mente etter dette at det fulgte

«av ordlyden at en stilett er et lite, spisst stikkvåpen, som ofte - men ikke alltid - har tre- eller firkantet tverrsnitt. Grensedragningen mellom stilett, dolk og dagger kan være noe flytende, og en stilett kan derfor også ha et mer tradisjonelt knivblad, slik som dolken. Slik lagmannsretten ser det, er det mest sentrale at det er tale om et stikkvåpen, med andre ord et våpen som er laget for å stikke med, ikke et redskap for å skjære med, slik som en tradisjonell kniv. Slik sett kan også dolker og daggere, som oftest har tveegget klinge eller blad, i visse tilfeller omfattes.»

---

¹⁶ Som etter denne dommen har endret sin definisjon på dette punktet.

Dette var dessverre lite oppklarende.

Man kan også få inntrykk av at lagmannsretten ikke likte denne kniven, noe som kan ha preget tolkingen, og retten uttalte at: «Under enhver omstendighet mener lagmannsretten at knivene i beslag A2 omfattes av «sekkebestemmelsen». Det kan man ha sympati for. Det uheldige er imidlertid at retten ikke vurderer kniven nettopp etter denne «sekkebestemmelsen», men i stedet foretar en utvidende fortolkning av forbudet mot stiletter.

4.4. Forståelsen av stilett-begrepet er nå utvidet og neppe forenlig med analogiforbudet

Med lagmannsrettens og Politidirektoratets forståelse av stilett kan man for det første si at begrepet ikke er tolket i tråd med vanlig språklig forståelse og at det nå mangler et presist meningsinnhold. Forbudet har blitt problematisk å forholde seg til og forutberegneligheten er nærmest fraværende: Hvilken kniv med mer eller mindre tveegget blad er etter dette ikke en stilett?

For det andre må det spørres om det er forenlig med Grunnloven § 96 og EMK artikkel 7 å anvende forskriften i strid med en naturlig forståelse av ordlyden.¹⁷ Dette bør etter mitt syn besvares benektende.

5. Andre «særlig farlige gjenstander uten aktverdig formål» mv.

Våpenforskriften § 9 første ledd siste alternativ er en «sekkebestemmelse» som rammer «andre tilsvarende særlig farlige gjenstander uten aktverdig formål» og som fremstår som et voldsprodukt. I rundskriv 2009/9 punkt 2.5.12 antar Politidirektoratet

«at kniver og andre skarpe gjenstander som primært er produsert for å være kampvåpen og som ikke synes å ha noe fornuftig bruk til jakt og fritidsaktiviteter, vil være forbudt i medhold av bestemmelsen.»

Sekkebestemmelsens vage ordlyd og departementets forståelse gir liten forutsigbarhet i forhold til hva som skal rammes, og regelen bør leses i lys av våpenlovens forarbeider – som kan oppfattes som noe strammere. Her nevnes våpen «som ikke bør finnes i det private marked», og våpentyper «som ikke har noen fornuftig sivil anvendelse, og som representerer spesielle færemomenter». I den nevnte lagmannsrettsdommen ble det om denne «sekkebestemmelsen» uttalt, at den måtte

«forstås slik at dersom en kniv har et reelt, fornuftig formål innen et legalt bruksområde, for eksempel til flåing innen jakt, vil den ikke rammes av forbudet. Dette selv om kniven etter en totalvurdering synes primært å framstå som et voldsprodukt, for eksempel fordi den lett kan bæres på en måte slik at den er lite synlig, og derfor ofte benyttes i voldssammenheng, eller at den har et unødvendig skremmende design og markedsføres som et selvforsvarsprodukt.»

Selv om det naturligvis kan være vanskelig å vite hva som er knivens reelle og fornuftige formål, så oppfatter jeg dette som en prisverdig klargjøring av bestemmelsen. Et problem

---

¹⁷ Sml. Jørgen Aall, *Rettsstat og menneskerettigheter*, fjerde utgave 2015 (andre opplag 2016), s. 135.

oppstår imidlertid når stilet-begrepet utvides så vidt mye at også kniver med legale bruksområder og fornuftige formål vil omfattes av forbudet. Dette kan for eksempel være stikkkniver til slakting og jakt, herunder undervannsjakt (dykking) og ettersøk av skadet vilt. Med dette blir knivene forbudt uten at det skal gjøres noen konkret vurdering – aktverdig bruk-vurdering – etter sekkebestemmelsen.

6. Oppsummering

Det er lett å se at det kan være en regelteknisk utfordring å forby farlige kniver uten fornuftig formål, ikke minst fordi alle kniver etter sin natur er farlige. De fleste kniver har også et nytteformål, særlig innenfor ulike typer arbeid, i hjemmet og til friluftsliv. Dersom en kniv helt mangler et slikt beskyttelsesverdige formål kan det kanskje være hensiktsmessig å forby besittelse av den. Et spørsmål er likevel om et slikt forbud er særlig påkrevet i tillegg til straffeloven § 189, forbudet mot å bære kniv på offentlig sted. I straffelovens forarbeider fremholdt både Straffelovkommisjonen, departementet og justiskomiteen at det bør vises tilbakeholdenhet med bruk av straff.¹⁸ Det samme gjaldt Sanksjonsutvalget som avga sin utredning i 2003.¹⁹ Til straffeloven fremholdt departementet at straff «bare bør brukes dersom andre reaksjoner og sanksjoner ikke finnes eller åpenbart ikke vil være tilstrekkelige», og dessuten bare «dersom nyttevirkningene er klart større enn skadevirkningene».²⁰

Det er ikke mulig å forby alt man ikke liker, eller alt som kan være farlig. Senest i sommer ønsket Justiskomiteens medlem Jan Bøhler at våpenforskriften § 9 skulle utvides med et «machtetforbud». En «machete» er en lang- og bredbladet kniv for å rydde vegetasjon, og kalles på norsk for en ryddekniv. Forslaget var sikkert velment, men lite gjennomtenkt. Prisverdig vendte også Justisministeren tommelen ned for forslaget.²¹ Et såkalt «machtetforbud» ville rammet legitim bruk av slike ryddekniver. Faktisk er det personer som har behov for å hugge og rydde vegetasjon. De bør antagelig få lov til det selv om ungdomsgjenger i Oslo bruker knivene ulovlig, jf. straffeloven § 189. Slike kriminalitet blir ikke borte ved å utvide våpenforskriften § 9. I stedet må det andre tiltak til, for eksempel at straffeloven § 189 faktisk håndheves. Et macheteforbud ville også rammet f.eks. isolasjonskniver (til å kutte mineralull), store samekniver m.fl. Dessuten ville et slikt forbud rimeligvis være tilnærmet uten tilsiktet virkning. Kriminelle ville neppe respektere dette, og dessuten finne andre like farlige kniver. Hva skal vi da forby neste gang?

Poenget mitt er banalt nok at forbud ofte, og gjerne utilsiktet, rammer beskyttelsesverdige interesser og legitime behov. Knivforbudet i våpenforskriften § 9 er et slikt eksempel. Dette rammer nå tveeggede kniver til for eksempel avliving (avblødning ved slakting) og jakt og/eller ettersøk samt dykking. Alle disse knivene, og for den del en syl, synes nå å være ulovlige. I tillegg kommer en alminnelig foldekniv med fjærassistert åpning. Hvor godt dette legislativt er begrunnet vet vi lite om. Uansett er det problematisk med straffebestemmelser hvor forbudene blir vide, vage og uklare.

¹⁸ Se Innst. O. nr. 72 (2004-2005) punkt 6.1.2 flg.

¹⁹ Se NOU 2003:15.

²⁰ Jf. Innst. O. nr. 72 (2004-2005) punkt 6.1.4.

²¹ Se <https://www.nrk.no/ostlandssendingen/justisministeren-sier-nei-til-machtetforbud-1.14146543>

Endelig stiller jeg tvilende til at forbudet mot stiletter i våpenforskriften § 9, slik det nå er tolket, er forenlig med analogiforbudet etter Grunnloven § 96 og EMK artikkel 7. Her kunne en oppklaring være på sin plass.